

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

TYRIMO SEIMO KONTROLIERIAUS INICIATYVA DĖL GALIMŲ ŽMOGAUS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS BEI SOCIALINĖS GLOBOS IR RŪPYBOS ĮSTAIGOSE

2017-12-22 Nr. 4D-2017/1-707

Vilnius

TYRIMO PAGRINDAS

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius savo iniciatyva pradėjo tyrimą dėl Psichiatrijos klinikos ir Viešosios įstaigos (VŠĮ) (toliau taip pat vadinama – Centras), (toliau vadinama – Nakvynės namai), (toliau vadinama – Kūdikių namai) veiksmų, dalyvaujant „Asmenybės augimo grupių“ organizuojamuose mokymuose (toliau vadinama – Mokymai) verslo įmonių vadovams.

Tyrimo tikslas. Identifikuoti Centre, Nakvynės namuose, Kūdikių namuose esančių asmenų galimų teisių pažeidimų, organizuojant ir vykdant Mokymus, priežastis ir sąlygas, išsiaiškinti, ar buvo imtasi pakankamai priemonių užkirsti kelią pažeidimams.

Tyrimo pagrindas. Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsniu Seimo kontrolieriai taip pat vykdo nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. Būdamą akredituota nacionaline žmogaus teisių institucija Seimo kontrolierių įstaiga gali atlikti alternatyvius žmogaus teisių padėties vertinimus bei tyrimus dėl esminių žmogaus teisių problemų. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu, Seimo kontrolierius, įžvelgęs pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių, gali teikti pasiūlymus ar pastabas atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms dėl viešojo administravimo gerinimo, kad nebūtų pažeidinėjamos žmogaus teisės ir laisvės, net ir tais klausimais, kurie nėra tiesiogiai priskirti jų kompetencijai.

Tyrimą savo iniciatyva Seimo kontrolierius pradėjo įvertinęs visuomenės informavimo priemonėje (www.15min.lt) pasirodžiusius pranešimus apie Mokymų organizatorių B. ir J.

vykdomą veiklą – Mokymus, suteikiant Mokymų dalyviams galimybę „išmokti rasti bendrą kalbą su bet kuo“. Tuo tikslu buvo organizuojamos mokamos grupės, kurių dalyviai lankėsi Centre ir bendraudavo su ten esančiais pacientais, kad išmoktų „rasti kontaktą ir susitarti su žmogumi, turinčiu sunkų protinį ir fizinį neįgalumą, jautriai reaguojantį į apsimitinėjimą, baimę, nepasitikėjimą ir mėginimą įtikinti“ ir vėliau šiuos įgūdžius galėtų pritaikyti bendraujant su sudėtingais klientais ar dideliu kolektyvu. Tais pačiais tikslais grupių dalyviai galimai lankėsi ir Nakvynės namuose bei Kūdikių namuose. Minėta informacija sukėlė įtarimą, kad organizuojant ir vykdant Mokymus buvo pažeistos Centre, Nakvynės namuose, Kūdikių namuose esančių asmenų

teisės, taip pat leido kilti pagrįstomis abejonėmis, ar valstybės ir Vilniaus miesto savivaldybės (toliau vadinama – Savivaldybė) institucijos ir (arba) įstaigos tinkamai vykdė joms priskirtas funkcijas ir ar jų veikla buvo pakankama, užtikrinant, kad nebūtų pažeidžiamos Ligoninėje, Nakvynės namuose, Kūdikių namuose esančių asmenų teisės.

Tyrimo objektas. Galimi žmogaus teisių pažeidimai sveikatos priežiūros bei socialinės globos ir rūpybos įstaigose.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

2. Tyrimo metu Seimo kontrolierius dėl informacijos ir ją patvirtinančių dokumentų, reikalingų tyrimui, gavimo kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybės administraciją (toliau vadinama – Savivaldybė), universitetą (toliau taip pat vadinama – Universitetas) ir Centrą.

3. Savivaldybės administracija 2017-10-30 raštu Nr. A51-73858/17(3.3.13.1-EM4) Seimo kontrolieriui, be kita ko, pateikė šią informaciją:

3.1. „Centro direktorius 2017 m. gegužės 16 d. raštu [...] informavo, kad jokios informacijos apie tai, kad Centre buvo vykdomi „Asmenybės augimo grupės“ ar bet kokie kiti ne sveikatos priežiūros specialistų mokymai, Centro administracija neturėjo.“

3.2. „2017 m. gegužės 16 d. Kūdikių namų direktorė [...] informavo (el. paštu), kad Kūdikių namai [...] 2015 m. spalio 8 d. pasirašė Bendradarbiavimo sutartį [...] su [...] Kūdikių namų direktorė [...] 2017 m. spalio 13 d. raštu [...] informavo Vilniaus miesto savivaldybę, kad 2017 m. spalio 12 d. raštu [...] buvo kreiptasi į [...] dėl 2015 m. spalio 8 d. bendradarbiavimo sutarties nutraukimo, pagal kurią jokia veikla nuo 2017 m. nebuvo vykdoma.“

3.3. „2017 m. gegužės 16 d. Nakvynės namų administracija informavo, kad Nakvynės namai [...] 2016 m. balandžio 6 d. pasirašė Bendradarbiavimo sutartį [...] su [...] Nakvynės namų direktorius [...] 2017 m. spalio 13 d. raštu [...] informavo Vilniaus miesto savivaldybę, kad [...] Bendradarbiavimo sutartis buvo nutraukta 2017 m. spalio 12 d. raštu [...]“

3.4. „Savivaldybės komisija 2017 m. gegužės 24 d. parengė pažymą (toliau – Savivaldybės komisijos pažyma) [...]“

3.5. „Komisijos nuomone universitetui pavaldžios Psichiatrijos klinikos vadovas Vilniaus savivaldybei pavaldaus Centro Psychosocialinės reabilitacijos skyriaus vedėjas ir šio Centro I skyriaus vedėjas [...] organizuodami „[Asmenybės] Augimo grupės“, kuri neturi licencijos vykdyti medicinos / visuomenės sveikatos mokslų studentų mokymų ir nėra Centro padalinys, mokymus Lietuvos banko darbuotojams Savivaldybės įstaigoje Psichiatrijos centre, pažeidė Centre hospitalizuotų pacientų, dalyvavusių susitikimuose su Lietuvos banko darbuotojais, teises.“

3.6. „Pagal Centro pasirašytas sutartis su universitetu ar kitomis mokymo įstaigomis, jokie komerciniai mokymai ar mokymai ne sveikatos priežiūros studijų studentams, rezidentams ar sveikatos priežiūros specialistams nėra numatyti ir negalėjo vykti.“

3.7. „Lietuvos banko darbuotojų mokymai, Psichiatrijos klinikos vadovo ir „Augimo grupės“ organizuoti ir vykdyti Centre pagal 2017 m. gegužės 8 d. Bendradarbiavimo sutartį Nr. 2017/18 sudarytą tarp Psichiatrijos klinikos vadovo ir [...] veikiančios pagal Individualios veiklos pažymą Nr. [...] Centre buvo negalimi ir buvo vykdyti savavališkai, nesikreipus nei į Centro direktorių, nei informavus Savivaldybę, kaip Centro steigėją.“

3.8. „Lietuvos banko darbuotojų mokymus organizavęs Psichiatrijos klinikos vadovas [...] Centro Psychosocialinės reabilitacijos skyriaus vedėjas [...] ir Centro I skyriaus vedėjas [...] pažeidė 2015 m. gegužės 11 d. Studentų praktikos

organizavimo sutarties [...], sudarytos tarp Centro ir universiteto, 3 punktą, kadangi Centre buvo mokomi ne sveikatos priežiūros studijų programų studentai, rezidentai ar sveikatos priežiūros specialistai, o Lietuvos banko darbuotojai.“

3.9. „Taip pat Psichiatrijos klinikos vadovas ir Centro Psichosocialinės reabilitacijos skyriaus vedėjas ir Centro I skyriaus vedėjas; pažeidė Centro Direktoriatas 2017 m. vasario 2 d. įsakymo Nr. TO-13 „Dėl Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro 8-o korpuso patalpų naudojimo tvarkos“ 4 punktą, kadangi Centro administracijos neinformavo apie 2017 m. gegužės 8 d. vykusius mokymus.“

3.10. „Psichiatrijos klinikos vadovas 2017 m. gegužės 8 d. Bendradarbiavimo sutartyje [...] įsipareigojo suteikti patalpas ir reikiamą inventorių mokymams vykti, neturėdamas tam teisės, nes patalpos Psichiatrijos klinikai nėra perduotos pagal panaudą, nuomą ar pan., todėl Psichiatrijos klinikos vadovas neturėjo teisės leisti tretiesiems asmenims naudotis Centro patalpomis.“

3.11. „Socialinių reikalų ir sveikatos departamentas, vykdydamas Savivaldybės komisijos pažymoje pateiktus siūlymus 2017 m. gegužės 31 d. raštu [...] pavedė Centro direktoriui galutinai išnagrinėti [...] Centre vykusių banko darbuotojų mokymo aplinkybes ir informuoti Vilniaus miesto savivaldybę apie nagrinėjimo rezultatus ir priimtus sprendimus bei patvirtinti išsamų mokymų (studentams, rezidentams, praktikantams ir kt.) organizavimo tvarkos aprašą, kuriame būtų nustatyta mokymų grafikų tvirtinimo tvarka, pacientų dalyvavimo mokymo procese tvarka, rašytinio pacientų informavimo ir sutikimo dalyvauti mokymo procese tvarka, mokymo vadovo ir mokymo dalyvių kasdieninė registracijos tvarka, Centro patalpų naudojimo tvarka ir kt. Centras 2017 m. birželio 19 d. raštu [...] pateikė [...] Centro komisijos ištyrimo išvadas bei patvirtintų įsakymų kopijas [...].“

3.12. „Atsižvelgiant į Savivaldybės komisijos pažymoje pateiktą siūlymą „Reglamentuoti Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose organizuojamus mokymus, atsižvelgiant į tai, kad tai ypač svarbi sritis, kuria negali būti pasinaudojama ar piktnaudžiaujama ar trečiosioms šalims suteikiama galimybė organizuoti neteisėtus mokymus ar net pasipelninti, nors įstaigų įstatai ir leidžia mokymus organizuoti savarankiškai“ buvo parengtas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. spalio 18 d. įsakymas Nr. 30-2600 „Dėl mokymo proceso organizavimo Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose“ [...].“

4. **Savivaldybės administracija** Seimo kontrolieriui taip pat pateikė šiuos dokumentus:

4.1. *Centro 2017-05-16 raštą* Nr. „RS-01-444, kuriame, be kita ko, nurodyta:

4.1.1. „Visi mokymai [Centre] vykdomi pagal sutartis su mokymo įstaigomis, kurios rengia sveikatos specialistus [...].“

4.1.2. „Mokymus organizuoja universiteto psichiatrijos klinika arba mokymo institucijų paskirti praktikos vadovai.“

4.1.3. „Pažymėtina, kad visi pacientai jau hospitalizuojant yra informuojami, kad mūsų įstaiga yra sveikatos priežiūros specialistų mokymų bazė, todėl jis gali būti įtraukiamas į mokymosi procesus [...] ir pasirašo, kad sutinka ar nesutinka dalyvauti mokymo procese.“

4.1.4. „Jokios informacijos apie tai, kad įstaigoje buvo vykdomi „Asmenybės augimo grupės“ ar bet kokie kiti ne sveikatos specialistų mokymai VŠĮ centro administracija neturėjo. Neturime jokių prašymų sutarčių ar bet kokios kitos informacijos iš „Asmenybės augimo grupės“, universiteto psichiatrijos klinikos ar kitų asmenų. Pažymėtina, kad 2017-02-10 VŠĮ centro direktoriaus įsakymo Nr. TO-13 4 punktą įpareigoja bet kokius renginius (seminarus, mokymus, konferencijas) iš anksto, ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas raštu suderinti su įstaigos administracija [...].“

4.2. *Centro direktoriaus 2017-02-10 įsakymą* Nr. TO-13 „Dėl VŠĮ

Centro 8-o korpuso patalpų naudojimo tvarkos“, kuriame, be kita ko, nurodyta:
 „4. Prašymas dėl numatomų renginių administracijai turi būti pateikiamas ne vėliau kaip prieš 5 (penkias) darbo dienas“.

4.3. *Psichiatrijos klinikos ir 2017-05-08 bendradarbiavimo sutartį Nr. 2017/18*, kurioje be kita ko nurodyta, kad:

4.3.1. „Sutarties šalių bendradarbiavimo socialinės partnerystės srityje, siekiant mažinti psichikos sutrikimų turinčių žmonių stigmatizaciją, geriau pažinti ir išmanyti šiuolaikinės psichiatrijos keliamus uždavinius ir iššūkius. Mažinti atskirtį ir homofobiją įvairių socialinių žmonių sluoksnių tarpe.“

4.3.2. „2.1. Psichiatrijos klinika įsipareigoja: [...] bendradarbiauti rengiant ir įgyvendinant bendras su programomis, renginius ir užsiėmimus.“

4.4. *Savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-10-18 įsakymą Nr. 30-2600 „Dėl mokymo proceso organizavimo Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose“*, kuriame, be kita ko, nustatyta: „Nurodau Vilniaus miesto savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovams sudarant sutartis su aukštosiomis mokyklomis sutartyse nurodyti, kad pacientai gali būti įtraukti tik į sveikatos priežiūros ir su sveikatos priežiūra susijusių specialistų rengimo mokymų procesą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo nuostatomis“.

5. **Universitetas** 2017-10-30 raštu Nr. 11500-SR-2129 pateikė šią informaciją:

5.1. „... universiteto administracija apie mokymus, kuriuos galima padėję organizuoti tuometinis universiteto Medicinos fakulteto Psichiatrijos klinikos laikinasis vadovas doc. ... sužinojo iš 2017 metų gegužės 14 dieną „15 min“ portale pasirodžiusio straipsnio [...]“

5.2. „... universiteto administracija, gavusi aukščiau minėtą informaciją ėmėsi šių veiksmų: - vadovaudamasi universiteto Kamieninio akademinio padalinio akademinės etikos komisijos nuostatais kreipėsi į universiteto Medicinos fakulteto dekaną, su prašymu inicijuoti tyrimą dėl galimų universiteto Akademinės etikos kodekso nuostatų pažeidimų; - inicijavo tyrimą dėl galimo tarnybinio pažeidimo; - gavusi universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisijos išvadą ir universiteto Teisės departamento išvadą dėl tarnybinio pažeidimo, doc. ... paskyrė drausminę nuobaudą – papeikimą.“

6. **Universitetas** Seimo kontrolieriui taip pat pateikė šiuos dokumentus:

6.1. Doc. ... paaiškinimus, pateiktus universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisijai, kuriuose, be kita ko, nurodyta:

6.1.1. „[...] universiteto Medicinos fakulteto Psichiatrijos klinikos darbuotojai dalyvavo švietėjiškose diskusijose apie požiūrį į psichikos sveikatos priežiūrą, taip siekdami mažinti psichiatrijos stigmą, mažinti socialinę atskirtį.“

6.1.2. „Teorinė [Mokymų] dalis buvo organizuojama kaip neformali švietėjiška diskusija.“

6.1.3. „Praktinėje dalyje buvo siekiama, kad pacientai turėtų galimybę pabendrauti su įvairių įstaigų vadovais, papasakoti apie savo problemas, gauti patarimų apie socialinių problemų sprendimo galimybes, tikėtis, kad bus geriau suprasti, galės užduoti jiems aktualius klausimus [...]“

6.1.4. „Mes tai priskyrėme švietėjiškai veiklai. Renginiai buvo skirti vadovaujanti darbą dirbantiems asmenims, kurie kolektyve daro įtaką didelei grupei žmonių.“

6.1.5. „Atkreipiu dėmesį, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymo [...] 7 straipsnio 1 punktu „hospitalizuoti pacientai turi teisę bendrauti su kitais asmenimis, naudotis telefonu, telegrafu, paštu ir kitomis ryšio priemonėmis.“

6.1.6. „Mūsų manymu hospitalizacijos metu parašu patvirtintas sutikimas dalyvauti

sveikatos priežiūros specialistų mokymo procese, nedraudžia pacientams savanoriškai dalyvauti praktinėse diskusijose su kitų profesijų žmonėmis.“

6.1.7. „Pacientams buvo paaiškinama, kad pokalbio tikslas yra padėti vadovams geriau suprasti kokius sunkumus patiria psichikos sutrikimų turintys žmonės. Kai vadovai geriau supras kylančias problemas ir geriau supras kaip galima padėti, tai jei galės priimti sprendimus mažinančius neįgalių žmonių atskirti, sudarys turintiems psichikos sutrikimų palankias sąlygas darbui.“

6.2. Universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisijos [toliau vadinama – Akademinės etikos komisija] MF AEK] 2017-06-20 išvadas dėl doc. [] veiksmų, kuriose, be kita ko, nurodyta:

6.2.1. „Apibendrinimas. Psichikos pacientų stigmatizavimo ir socialinės atskirties mažinimas iš principo yra pozityvi veikla. MF AEK nuomone tokio pobūdžio mokymai reikalingi ne tik studijuojantiems medicaną, be ir psichologams bei kitiems socialinių mokslų studentams ir specialistams. Nagrinėjamu atveju Psichiatrijos klinikos darbuotojai į edukacinę veiklą įtraukė asmenis, vadovaujančius darbuotojų kolektyvams. MF AEK nuomone, šiems mokymams tinkamesni būtų nehospitalizuoti, bet dokumentuotai remisiją pasiekę asmenys.“

6.2.2. „Išvados. Atsižvelgiant į tai, kad [] universiteto Akademinės etikos kodeksas nereglamentuoja nagrinėjamu atveju vykdytos veiklos, [] s universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisija neturi pagrindo konstatuoti, kad [] Psichiatrijos klinikos vedėjas doc. [] pažeidė [] s universiteto Akademinės etikos kodeksą.“

6.3. Universiteto Teisės departamento Teisės taikymo skyriaus 2017-07-21 tarnybinį pranešimą „Dėl Universiteto Medicinos fakulteto Psichiatrijos klinikos vadovo tarnybinio pažeidimo“ Nr. 10000-KD-3, kuriame, be kita ko, nurodyta:

6.3.1. „Manytina, kad doc. [], kaip laikinasis Klinikos [] MF Psichiatrijos klinikos], kuri yra [] MF administracinio padalinio teisių neturintis darinys, vadovas, 2017 m. gegužės 8 d. sudarydamas bendradarbiavimo sutartį su [] [] ir šios sutarties pagrindu dalyvaudamas mokymų [] Lietuvos banko departamentų vadovams organizavime bei apie minėtos sutarties sudarymą ir vykdomus mokymus neinformuodamas [] MF administracijos, pažeidė: 3.1.

universiteto sutarčių rengimo, sudarymo, registravimo ir saugojimo tvarką []]. Bendradarbiavimo sutartis buvo sudaryta Universiteto darbuotojo, neturinčio teisės, t. y. rektorius suteikto įgaliojimo atstovauti Universitetą ir jo vardu prisiimti tam tikrus įsipareigojimus. []]. 3.2. [] s universiteto darbo tvarkos taisyklėse įtvirtintas darbuotojo pareigas: laikytis darbo drausmės []], savo pareigas atlikti dorai ir sąžiningai []].“

6.3.2. „Pažymėtina, kad laikinasis Klinikos vadovas doc. Dr. [] dalyvaudamas mokymų, į kuriuos buvo įtraukti ir [] Centro pacientai, organizavime, galimai pažeidė pacientų teises []]. Tokiu elgesiu [] galimai pažeidė ir Universitete puoselėjamas akademinės vertybes, ginamas [] universiteto statuto 5 straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka.“

7. Centras 2017-10-10 raštu NR. RS-01-951 Seimo kontrolieriui, be kita ko, pateikė šią informaciją:

7.1. „[] universiteto psichiatrijos klinika Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro bazėje yra įsteigta vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministro 1999-05-07 įsakymu Nr. 226. Tuo remdamiesi Vilniaus miesto psichikos sveikatos centras [] ir [] universitetas 1999-07-08 sudarė sutartį dėl [] universiteto psichiatrijos klinikos darbo. Pagal šią sutartį be kitų įsipareigojimų [] universiteto psichiatrijos klinika [] įsipareigoja „savarankiškai organizuoti pedagoginį ir mokslinį darbą“.

7.2. „Augimo grupės ir [] Universiteto psichiatrijos klinikos organizuoti mokymai su Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro administracija nebuvo derinti nei raštu, nei žodžiu, ir Centro administracija neturėjo jokios informacijos apie šią veiklą.“

7.3. „Faktams ištirti Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro direktoriaus 2017-05-16 įsakymu Nr. TO-43 buvo sudaryta komisija, įtraukiant ir etikos komisijos atstovus, faktams apie šiuos mokymus ištirti.“

7.4. „Atsižvelgiant į komisijos išvadas darbuotojams dar kartą buvo primintos jų pareigos saugant pacientų teises ir informacijos konfidencialumą. Taip pat buvo parašyti du direktoriaus įsakymai dar griežčiau reglamentuojantys renginių ir tyrimų organizavimą įstaigoje [...]“

8. Centras Seimo kontrolieriui taip pat pateikė šiuos dokumentus:

8.1. *Komisijos, sudarytos Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro direktoriaus 2017-05-16 įsakymu Nr. TO-43 „Dėl pasirodžiusių straipsnių interneto portale „15min.lt“ ištyrimo“ 2017-06-05 išvadas*, kuriose, be kita ko, nurodyta:

8.1.1. „Centro Vidaus tvarkos taisyklių 4.19 punktą numato, kad Centre yra mokomi sveikatos priežiūros specialistai ir visi pacientai yra įtraukiami į mokymo procesą. Pacientai nesutinkantys dalyvauti mokymo procese ar nesutinkantys, kad informacija apie juos būtų naudojama mokslo tikslais, turi apie tai pareikšti raštu.“

8.1.2. „Centro direktorius ir administracijos darbuotojai patikino, kad jokių nei žodinių nei raštiškų prašymų organizuoti [...] „Augimo grupės“ ar kitų mokymų Lietuvos banko darbuotojams nei iš [universiteto psichiatrijos klinikos nei iš [...] „Augimo grupės“ nei iš kitų darbuotojų nėra gavusi.“

8.1.3. „Pradėjus tirti šį įvykį išaiškėjo, kad mokymus savarankiškai organizavo universiteto klinikos vadovas doc. [] Centro 8-o korpuso auditorijoje skaitė Lietuvos banko darbuotojams paskaitą, vėliau šie darbuotojai lankėsi Centro Psichosocialinės reabilitacijos ir 1-ame skyriuose, kuriuose bendravo su iš anksto atrinktais pacientais. [...]. Apie mokymus žinojo ir pacientus atrinko Psichosocialinės reabilitacijos skyriaus vedėjas [] ir 1-o skyriaus vedėjas []“

8.1.4. „[...] universiteto psichiatrijos klinikos vadovas doc. [] patvirtino, kad mokymus, kaip edukacinį renginį, organizavo pats savarankiškai kaip universiteto psichiatrijos klinikos vadovas.“

8.1.5. „Paklaustas, ar buvo paimti raštiški sutikimai iš dalyvavusių pacientų doc. [] paaiškino, kad jo nuomone tokių sutikimų nereikėjo, nes mokymai buvo tik edukacinio pobūdžio, o pacientų diagnozės, gydymas ar kita asmeninė informacija atskleidžiama nebuvo.“

8.1.6. „Paklaustas, kodėl apie mokymus neinformavo Centro administracijos doc. [] nurodė, kad universiteto psichiatrijos klinika edukologinį darbą organizuoja savarankiškai.“

8.1.7. „Susitikimo su Psichosocialinės reabilitacijos vedėju [] metu, vedėjas patvirtino, kad universiteto Psichiatrijos klinikos vadovas doc. [] paprašė parodyti skyrių ir suorganizuoti Lietuvos banko darbuotojų grupės susitikimą su pacientais. []“

patvirtino, kad pacientų iš vakaro buvo paklausta, ar jie sutiktų susitikti su Lietuvos banko darbuotojais ir abu pacientai davė žodinį sutikimą. [...]. Jokia medicininė dokumentacija ar asmeninė pacientų informacija dalyviams nebuvo suteikta, pacientai tik prisistatė savo vardu ir papasakojo apie savo patirtį.“

8.1.8. „[...] paaiškino, kad jis yra ir universiteto psichiatrijos klinikos darbuotojas, todėl gavęs vadovo doc. [] prašymą nepagalvojo, kad apie mokymus, kurie vykdomi ne sveikatos priežiūros specialistams, reikia informuoti ir administraciją. Taip pat patvirtino, kad jokie atlygio už šiuos mokymus nėra gavęs ir neturėjo informacijos, kad tai komercinis renginys.“

8.1.9. „[...] atrinkęs pacientus, iš anksto juos informavo apie numatomus mokymus, paklausė, ar jie sutinka, informavo, kad mokymai skirti Lietuvos banko darbuotojams. [...]. Skyriaus vedėjas paaiškino, kad pacientų medicininė dokumentacija ar asmeninė informacija

mokymų dalyviams nebuvo atskleista [...].“

8.1.10. „Darbo grupė susitiko su 6 iš 9 pacientų, dalyvavusių mokymuose. [...]. Visi 6 pacientai, su kuriais komisijai pavyko susitikti, užtikrino, kad buvo iš anksto informuoti apie tai, kad susitiks ne su sveikatos priežiūros specialistais, o su Lietuvos banko darbuotojais ir davė tokiam susitikimui žodinį sutikimą. [...] Pokalbio su komisija metu nei vienas pacientas nepanoro pareikšti skundo ir neturėjo kitų pageidavimų ar pastabų.“

8.1.11. „[...] universiteto psichiatrijos klinikos ir Centro 1999-07-09 pasirašytos sutarties 4.4 punktą nurodo, kad klinika savarankiškai organizuoja klinikinį ir mokslinį darbą, tačiau tos pačios sutarties 4.1 punktą aiškiai nurodo, kad klinika įsipareigoja organizuoti ir dirbti gydomąjį, konsultacinį, pedagoginį ir mokslo darbą, vadovaujantis statutu, MF tarybos sprendimais, dekanato įsakymais ir Centro nuostatais, taisyklėmis, normomis, direktoriaus įsakymais ir kitais norminiais aktais. Todėl tiek universiteto psichiatrijos klinikos vadovas doc. tiek skyrių vedėjai ir privalėjo iš anksto informuoti ir gauti raštišką administracijos sutikimą / nesutikimą šiam renginiui organizuoti.“

8.1.12. „[...] vien paciento susitikimas ir pokalbis ne su sveikatos priežiūros specialistais jų gydymosi metu ir nesiekiant naudoti pacientui, komisijos nuomone pažeidžia Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo [...] 8 straipsnio „Paciento privatus gyvenimas yra neliečiamas. Informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama tik su paciento sutikimu ir tuo atveju, jei tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti“ ir 3 dalies „Užtikrinant paciento teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, turi būti vadovaujama nuostata, kad paciento interesai ir gerovė yra svarbesni už visuomenės interesus. [reikalavimus] [...]“

8.2. universiteto ir Centro 1999-07-08 bendradarbiavimo sutartį, kurioje, be kita ko, nurodyta:

„4. Klinika [Psichiatrijos klinika] įsipareigoja organizuoti ir dirbti gydomąjį, konsultacinį, pedagoginį ir mokslo darbą, vadovaujantis Statutu, MF tarybos sprendimais, dekanato įsakymais ir Centro nuostatais, taisyklėmis, normomis, direktoriaus įsakymais bei kitais norminiais aktais. [...] 4.4. savarankiškai organizuoti pedagoginį ir mokslo darbą; [...]“

8.3. *Centro direktoriaus 2017-06-16 įsakymą Nr. TO-58 „Dėl mokslinių tyrimų atlikimo VŠĮ centre“.*

8.4. *Centro direktoriaus 2017-06-16 įsakymą Nr. TO-59 „Dėl renginių VŠĮ centre“, kuriame, be kita ko, nustatyta:*

8.4.1. „1. Bet kokia veikla ar renginiai (mokymai, konferencijos, šventės ir pan.) VŠĮ centre [...] patalpose ar teritorijoje privalo būti raštu suderinti su Centro administracija ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų. Prašyme turi būti nurodyta, ar renginys yra mokamas ar ne, taip pat ar vienokia ar kitokia forma jame dalyvaus pacientai bei glaustai aprašytas renginio pobūdis ir nurodytas atsakingas asmuo iš Centro darbuotojų.“

8.4.2. „3. Jeigu renginiuose dalyvauja ne sveikatos priežiūros specialistai, savanoriai, turintys savanorystės sutartis, ar sveikatos priežiūros besimokantys specialistai ar kiti pacientai, į tokius renginius jokia forma negali būti įtraukti pacientai šiuo metu besigydantys Centro stacionare ar Dienos stacionare.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

9. Lietuvos Respublikos teisės aktai:

9.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

2 straipsnis – „4. Piktnaudžiavimas – tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai jam suteikti įgaliojimai naudojami ne pagal įstatymus bei kitus teisės aktus arba savanaudiškais tikslais ar dėl kitokių asmeninių paskatų (naudojimosi tarnybine padėtimi, keršto, pavydo, karjerizmo,

neteisetų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama.“

3 straipsnis – „Seimo kontrolierių veiklos tikslas – ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms. [...]“;

13 straipsnis – „3. Skundai paprastai paduodami raštu. Jeigu skundas gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva. [...]“

9.2. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau vadinama ir – įstatymas):

3 straipsnis – „1. Pacientas turi teisę į kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas. 2. Kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų rodiklius ir jų turinio reikalavimus nustato sveikatos apsaugos ministras. 3. **Pacientas turi teisę į savo garbės ir orumo nežeminančias sąlygas ir pagarbą sveikatos priežiūros specialistų elgesį.** Pacientui turi būti suteikiamos mokslu pagrįstos nuskausminamosios priemonės, kad jis nekenėtų dėl savo sveikatos sutrikimų. Pacientas turi teisę būti prižiūrimas ir numirti pagarboje.“

8 straipsnis – „1. Paciento privatus gyvenimas yra neliečiamas. Informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama tik su paciento sutikimu ir tuo atveju, jei tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti. 2. Sveikatos priežiūros įstaigose duomenys apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, jo sveikatos būklę, jam taikytas diagnostikos, gydymo ir slaugos priemones įrašomi į nustatytos formos ir rūšių paciento medicinos dokumentus. Nustatant šių dokumentų formą, turinį ir naudojimo tvarką, turi būti užtikrinama paciento privataus gyvenimo apsauga. 3. **Visa informacija apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, gydymą, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visa kita asmeninio pobūdžio informacija apie pacientą turi būti laikoma konfidencialia ir po paciento mirties.** Teisę gauti informaciją po paciento mirties turi įpėdiniai pagal testamentą ir pagal įstatymą, sutuoktinis (partneris), tėvai, vaikai. [...]“;

9 straipsnis – „1. Be paciento sutikimo teisės aktų nustatyta tvarka konfidenciali informacija gali būti suteikiama valstybės institucijoms, kurioms Lietuvos Respublikos įstatymai suteikia teisę gauti konfidencialią informaciją apie pacientą, taip pat šio įstatymo 23 straipsnio 8 dalyje nurodytiems asmenims. Konfidenciali informacija šiems asmenims gali būti suteikiama tik rašytiniu jų prašymu, kuriame nurodomas konfidencialios informacijos prašymo pagrindas, jos naudojimo tikslai ir reikalingos informacijos mastas. Visais atvejais konfidencialios informacijos suteikimas turi atitikti protingumo, sąžiningumo ir paciento teisių apsaugos ir interesų prioriteto principus. [...]. 3. **Užtikrinant paciento teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, turi būti vadovaujamosi nuostata, kad paciento interesai ir gerovė yra svarbesni už visuomenės interesus.** Šios nuostatos taikymas gali būti ribojamas įstatymų nustatytais atvejais, kai tai būtina visuomenės saugumo, nusikalstamumo prevencijos, visuomenės sveikatos arba kitų žmonių teisių ir laisvių apsaugai.

11 straipsnis – „2. Įtraukiant pacientą į biomedicininis tyrimus ir mokymo procesą, turi būti vadovaujamosi nuostata, kad **paciento interesai ir gerovė yra svarbesni už mokslo interesus.** 3. **Sveikatos priežiūros įstaigose, kuriose mokomi sveikatos priežiūros specialistai, pacientas privalo pasirašytinai susipažinti su jam pateiktomis sveikatos priežiūros įstaigos vidaus tvarkos taisyklėmis.** Šiose taisyklėse turi būti pažymėta, kad jis yra įtraukiamas į mokymo procesą. 4. Laikoma, kad pacientas, pasirašytinai susipažinęs su sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose mokomi sveikatos priežiūros specialistai, vidaus tvarkos taisyklėmis, sutinka, kad jis būtų įtraukiamas į mokymo procesą. Pacientas, nesutinkantis dalyvauti mokymo procese arba nesutinkantis, kad

informacija apie jį būtų naudojama mokslo ir mokymo tikslais, tai pareiškia raštu. Jo rašytinis pareiškimas turi būti saugomas paciento medicinos dokumentuose.“

9.3. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo:

2 *straipsnis* – „[...]“; 6. Neįgalumas – dėl asmens kūno sandaros ir funkcijų sutrikimo bei nepalankių aplinkos veiksnių sąveikos atsiradęs ilgalaikis sveikatos būklės pablogėjimas, dalyvavimo visuomenės gyvenime ir veiklos galimybių sumažėjimas. 7. Neįgalumo lygis – kompleksiskai įvertinus nustatytas asmens sveikatos būklės, savarankiškumo kasdienėje veikloje ir galimybių ugdytis netekimo mastas; 8. Neįgalusis – asmuo, kuriam šio Įstatymo nustatyta tvarka nustatytas neįgalumo lygis arba 55 procentų ir mažesnis darbingumo lygis, arba specialiųjų poreikių lygis.

9.4. Lietuvos Respublikos sveikatos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-24 nutarimu Nr. 926:

9 *punktas* – „Svarbiausi Sveikatos apsaugos ministerijos veiklos tikslai yra: 9.1. formuoti valstybės politiką asmens sveikatos priežiūros srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; [...]“

10 *punktas* – „10. Sveikatos apsaugos ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: 10.1. asmens sveikatos priežiūros srityje: 10.1.1. rengia asmens sveikatos priežiūros srities Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų projektus; [...]“

9.5. Centro įstatų, patvirtintų Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2013-02-12 įsakymu Nr. 30-399:

8 *punktas* – „Pagrindinis Įstaigos [Centro] veiklos tikslas – Lietuvos gyventojų sveikatos stiprinimas ir teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų gerinimas, siekiant sumažinti sergamumą ir mirtingumą“;

9 *punktas* – „Pagrindinė Įstaigos veiklos sritis – organizuoti ir teikti pacientams kvalifikuotas ambulatorines ir stacionarias asmens sveikatos priežiūros paslaugas“;

16 *punktas* – „Įstaigos steigėja ir vienintelė dalininkė (savininkė) yra Vilniaus miesto savivaldybė, kuri savo teises ir pareigas įgyvendina per Vilniaus miesto savivaldybės tarybą. Savininko rašytiniai sprendimai prilyginami visuotinio

23 *punktas* – „Įstaigos vienasmenis valdymo organas yra Įstaigos direktorius. [...]“;

24 *punktas* – „Įstaigos direktorius organizuoja ir valdo Įstaigos veiklą.“

9.6. VŠĮ centro vidaus tvarkos taisyklių,
patvirtintų VŠĮ centro direktoriaus 2017-07-11 įsakymu Nr.
TO-66:

4.19 *punktas* – „VŠĮ [Centre] yra mokomi sveikatos priežiūros specialistai ir visi pacientai yra įtraukiami į mokymo procesą. Pacientai, nesutinkantys dalyvauti mokymo procese ar nesutinkantys, kad informacija apie juos būtų naudojama mokslo ir mokymo tikslais, turi apie tai pareikšti raštu.“

9.7. Lietuvos gydytojo profesinės etikos kodekso, 2015-05-11 pasirašyto Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministrės Rimantės Šalaševičiūtės ir Lietuvos gydytojų sąjungos prezidento prof. dr. Liutauro Labanausko:

1 *punktas* – „Atlikdamas savo profesines pareigas gydytojas: 1.1. laikosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų, įgyvendinamųjų teisės aktų, reglamentuojančių pacientų teises, sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir medicinos praktiką, sveikatos priežiūros įstaigų vidaus (lokalų) tvarkomųjų dokumentų, Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) patvirtintų profesinių standartų (medicinos normų), Kodekso nuostatų, taiko SAM nustatyta tvarka pripažintas diagnostikos ir gydymo metodikas bei technologijas; [...]“; 1.6. sveikatos priežiūros paslaugas teikia rūpestingai, supranta ir vykdo pacientų saugos reikalavimus.“

13. Tarptautiniai teisės aktai:

Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau vadinama ir – Konvencija):

14 straipsnis „*Asmens laisvė ir saugumas*“ – „1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgalieji lygiai su kitais asmenimis: a) įgyvendintų teisę į asmens laisvę ir saugumą; [...].“

16 straipsnis „*Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos*“ – „1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų įstatymų leidybos, administracinių, socialinių, švietimo ir kitų priemonių, kad apsaugotų neįgaliuosius tiek namuose, tiek už namų ribų nuo bet kokios formos išnaudojimo, smurto ir prievartos, taip pat dėl aspektų, susijusių su lytimi. [...].“

22 straipsnis „*Privataus gyvenimo neliečiamumas*“ – „1. Negali būti savavališkai ar neteisėtai kišamasi į nė vieno neįgaliojo **privatų** ar šeimos gyvenimą, negali būti pažeista tokių asmenų būsto neliečiamybė, susirašinėjimo ar kitokių formų bendravimo slaptumas ar neteisėtai **kėsিনamasi į jų garbę** ir reputaciją, nepaisant tokio asmens gyvenamosios vietos ar gyvenimo sąlygų. Neįgalieji turi teisę į įstatymo apsaugą nuo tokio kišimosi ar kėsინimosi. 2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, lygiai su kitais asmenimis saugo neįgaliųjų asmens, su sveikatos būkle ir reabilitacija susijusių duomenų konfidencialumą.“

Tyrimo išvados

14. Vertinant tyrimo metu surinktą informaciją, visų pirma atkreiptinas dėmesys į aplinkybes, susijusias su galimai Kūdikių namuose ir Nakvynės namuose organizuotais Mokymais.

Tyrimo metu nustatyta jog Kūdikių namų ir bendradarbiavimo sutartis dėl bendradarbiavimo socialinės partnerystės srityje, siekiant organizuoti vaikų užimtumą bei ugdyti jų socialinius ir bendravimo įgūdžius, padėti jiems tinkamai integruotis į visuomenę buvo pasirašyta 2015-10-08. Mokymai, įskaitant susitikimus, apsilankymus Kūdikių namuose 2017 metais nebuvo organizuojami. Bendradarbiavimo sutartis, vadovaujantis šios sutarties 3.3 punktu, kuris numato, kad sutartis gali būti vienašališkai nutraukta pranešus raštu kitai šaliai apie jos nutraukimą prieš mėnesį, buvo nutraukta vienašališku Kūdikių namų 2017-10-12 raštu.

2016-04-06 buvo pasirašyta Nakvynės namų ir bendradarbiavimo sutartis dėl šalių bendradarbiavimo socialinės partnerystės srityje, siekiant organizuoti nakvynės namų klientų užimtumą bei padėti jiems tinkamai integruotis į visuomenę. Pažymėtina, kad 2017 metais Mokymai, įskaitant susitikimus, apsilankymus Nakvynės namuose nebuvo organizuojami. Bendradarbiavimo sutartis, vadovaujantis šios sutarties 3.3 punktu, kuris numato, kad sutartis gali būti vienašališkai nutraukta pranešus raštu kitai šaliai apie jos nutraukimą prieš mėnesį, buvo nutraukta vienašališku Nakvynės namų 2017-10-12 raštu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta (Kūdikių namuose ir Nakvynės namuose 2017 metais Mokymai nebuvo organizuojami, o bendradarbiavimo sutartys su Mokymų organizatoriais buvo nutrauktos), tyrimo metu buvo vertinamos tik aplinkybės, susijusios su Mokymų organizavimu Centre.

15. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymu pacientai gali būti įtraukti į mokymosi procesą sveikatos priežiūros įstaigose, kuriose mokomi sveikatos priežiūros specialistai. Tuo atveju, jei pacientas įtraukiamas į mokymo procesą, turi būti vadovujamasi nuostata, kad paciento interesai ir gerovė yra svarbesni už mokslo interesus. Sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose mokomi sveikatos priežiūros specialistai, pacientus privalo pasirašytinai susipažinti su jam pateiktomis vidaus tvarkos taisyklėmis, kuriose turi būti pažymėta, kad pacientas įtraukiamas į mokymo procesą. Pacientas, nesutinkantis dalyvauti mokymo procese

arba nesutinkantis, kad informacija apie jį būtų naudojama mokslo ir mokymo tikslais, tai pareiškia raštu (šios pažymos 9.2 punktas). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstatymas nenumato galimybių įtraukti pacientus į kitokią nei sveikatos priežiūros specialistų mokymo veiklą.

16. Pažymėtina, kad Centro darbą reglamentuojantys vidaus teisės aktai, taip pat nenumato galimybės Centre organizuoti kitokius, nei sveikatos priežiūros specialistų mokymus. Vadovaujantis Centro vidaus tvarkos taisyklėmis Centre yra mokomi sveikatos priežiūros specialistai ir visi pacientai yra įtraukiami į mokymosi procesą. Pacientai nesutinkantys dalyvauti mokymo procese ar nesutinkantys, kad informacija apie juos būtų naudojama mokslo ir mokymo tikslais, turi apie tai pareikšti raštu (šios pažymos 9.6 punktas). Sveikatos priežiūros specialistų mokymus, Centre vykdomus pagal bendradarbiavimo sutartis, organizuoja Psichiatrijos klinika arba mokymo institucijų paskirti vadovai. Pažymėtina ir tai, kad vadovaujantis Centro direktoriaus 2017-02-10 įsakymu, informacija apie bet kokius Centre vykdomus renginius administracijai turi būti pateikiama ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas.

Psichiatrijos klinikos ir Centro 1999-07-09 bendradarbiavimo sutartyje nustatyta, kad Psichiatrijos klinika, be kita ko, vadovaudamasi Centro veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, savarankiškai organizuoja pedagoginį ir mokslinį darbą (šios pažymos 8.2 punktas). Taigi, Psichiatrijos klinika gali organizuoti pedagoginį ir mokslinį darbą tik tokia apimtimi, kuri numatyta Centro veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, o tai reiškia, kad pedagoginis ir mokslinis darbas, į kurį yra įtraukiami Centro pacientai, gali būti organizuojamas tik tuo atveju, jei jis susijęs su sveikatos priežiūros specialistų rengimu. Pažymėtina ir tai, kad organizuodama kitus (pvz. švietėjiškus) renginius (į kuriuos nėra įtraukiami Centro pacientai) ir kurie nėra susiję su sveikatos priežiūros specialistų rengimu, Psichiatrijos klinika privalo derinti tokių renginių vykdymą su Centro administracija.

17. Tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. gegužės 8 d. Centre buvo organizuoti Lietuvos banko darbuotojų (ne sveikatos priežiūros specialistų) Mokymai. Šiuos Mokymus, pagal Bendradarbiavimo sutartį sudarytą tarp Psichiatrijos klinikos ir pagal Individualios veiklos liudijimą veikiančios organizavo Psichiatrijos klinikos vadovas.

Atkreiptinas dėmesys, jog Universiteto Teisės departamento Teisės taikymo skyriaus tarybiniame pranešime buvo konstatuota, kad būdamas laikinu Psichiatrijos klinikos vadovu, minėtą bendradarbiavimo sutartį sudarė, neturėdamas tam suteikto Universiteto rektoriaus įgaliojimo atstovauti Universitetą ir jo vardu priimti tam tikrus įsipareigojimus (šios pažymos 6.3 punktas). Savivaldybės atlikto tyrimo metu taip pat buvo konstatuota, kad Psichiatrijos klinikos vadovas, Lietuvos banko darbuotojų mokymus organizavo savavališkai, nesuderinęs ir nepateikęs informacijos apie planuojamas veiklas Centro direktoriui (šios pažymos 3.7 punktas).

Įvertinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Psichiatrijos klinikos vadovas Centre organizavo ne sveikatos priežiūros specialistų Mokymus neturėdamas tam teisinio pagrindo ir pažeisdamas Centro veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas.

18. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos atlyginimo įstatymu pacientas, be kita ko, turi teisę į kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas bei į savo garbės ir orumo nežeminančias sąlygas ir pagarbų sveikatos priežiūros specialistų elgesį (šios pažymos 9.2 punktas).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Psichiatrijos klinikos vadovas teikdamas paaiškinimus Akademinės etikos komisijai (šios pažymos 6.1 punktas) ne kartą akcentavo, jog Centre buvo vykdomi ne mokymai, o švietėjiška veikla, kuria buvo siekiama mažinti psichiatrijos stigmą, mažinti socialinę atskirtį. Tokius teiginius paneigia Mokymų organizatorių viešai skelbta

informacija, kurioje buvo akcentuojama ne švietėjiška veikla, o galimybė išmokti „rasti kontaktą ir susitarti su žmogumi, turinčiu sunkų protinį ir fizinį neįgalumą, jautriai reaguojanti į apsimetinėjimą, baimę, nepasitikėjimą ir mėginimą įtikti“, tam, kad vėliau šiuos įgūdžius Mokymuose dalyvavę asmenys galėtų pritaikyti bendraujant su sudėtingais klientais ar dideliu kolektyvu. Pažymėtina ir tai, kad nors nėra duomenų, jog Psichiatrijos klinikai už Mokymų organizavimą buvo mokama, Mokymai buvo vykdomi ne kaip švietėjiška veikla, o kaip komercinė veikla, verslo įmonės (nagrinėjamu atveju – Lietuvos bankas) už Mokymus galimai mokėjo Mokymus organizuojantiems asmenims Mokymų organizatorių interneto svetainėje nurodytą kainą.

Tai, kad Mokymų metu buvo vykdoma ne švietėjiška veikla, kuria buvo siekiama mažinti psichinėmis ligomis sergančių asmenų socialinę atskirtį, patvirtina ir Mokymų organizatorių interneto svetainėje nurodyta informacija, kad Mokymų tikslas buvo nukreiptas ne į pacientų gerovės užtikrinimą, bet stiprinti asmenų dalyvaujančių Mokymuose gebėjimus valdyti konfliktines situacijas su sudėtingais klientais, darbuotojais, Centro pacientus priskiriant sudėtingų asmenų kategorijai ir jais pasinaudojant kaip „mokomąja medžiaga“.

Mokymų organizatorių interneto puslapyje buvo akcentuojama, jog bus organizuojami susitikimai su asmenimis, turinčiais sunkų protinį ir fizinį neįgalumą. Pagal tokį apibūdinimą Mokymų vykdymo metu visi Centre gydomi asmenys *a priori* priskiriami neįgaliesiems, turintiems sunkių psichikos sutrikimų, tokiu būdu sudaromos prielaidos formuoti išankstinį neigiamą, žeminantį požiūrį į Cento pacientus, bet ne mažinama stigmatizacija, socialinė atskirtis, ką savo paaiškinimuose Akademinės etikos komisijai ir Centru buvo nurodęs.

Taigi, Psichiatrijos klinikos buvusio vadovo bei Mokymų organizatorių tikslai vykdant Mokymus Centre buvo skirtingi, taip pat įžvelgtinas Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme įtvirtintos paciento teisės į savo garbės ir orumo nežeminančias sąlygas, teisės nebūti išnaudojamiems, teisės į pagarbų sveikatos priežiūros specialistų elgesį pažeidimas.

19. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos atlyginimo įstatymu privatus gyvenimas yra neliečiamas. Informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama tik su paciento sutikimu ir tuo atveju, jei tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti. Sveikatos priežiūros įstaigose duomenys apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, jo sveikatos būklę, jam taikytas diagnostikos, gydymo ir slaugos priemonės įrašomi į nustatytos formos ir rūšių paciento medicinos dokumentus. Nustatant šių dokumentų formą, turinį ir naudojimo tvarką, turi būti užtikrinama paciento privataus gyvenimo apsauga. Visa informacija apie paciento buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, gydymą, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visa kita asmeninio pobūdžio informacija apie pacientą turi būti laikoma konfidencialia ir po paciento mirties. Konfidenciali informacija gali būti suteikiama kitiems asmenims tik turint rašytinį paciento sutikimą, kuriame yra nurodyta tokios informacijos suteikimo pagrindas ir naudojimo tikslai. Be paciento sutikimo teisės aktų nustatyta tvarka konfidenciali informacija gali būti suteikiama valstybės institucijoms, kurioms Lietuvos Respublikos įstatymai suteikia teisę gauti konfidencialią informaciją apie pacientą. Taip pat tuo atveju, kai paciento skundas yra susijęs su informacijos apie pacientą, kuri yra konfidenciali, nagrinėjimu, tokios informacijos pateikimas sveikatos priežiūros įstaigos civilinę atsakomybę apdraudusiai draudimo įstaigai, asmenims, kurie tiesiogiai nagrinėja skundą, yra teisėtas ir pagrįstas. Užtikrinant paciento teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, turi būti vadovaujama nuostata, kad paciento interesai ir gerovė yra svarbesni už visuomenės interesus (šios pažymos 9.2 punktas).

Pažymėtina, kad minėtame įstatyme įtvirtintas aiškus paciento teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą ir konfidencialios informacijos neatskleidimo prioritetą. Todėl, kilus net menkiausiai abejonei dėl informacijos, kuri dėl kokios nors veiklos gali būti atskleista, pobūdžio, turi būti laikoma, jog tokia informacija yra priskirtina informacijai apie paciento privatų gyvenimą ir (arba)

konfidencialiai informacijai, ir tokia informacija negali būti atskleista pašaliniam asmeniui, nebent būtų išreikštas aiškus, rašytinis paciento sutikimas.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo atveju netaikytina Įstatymo 11 straipsnyje numatyta paciento sutikimo prezumpcija, pagal kurią laikoma, kad pacientas, pasirašytinai susipažinęs su sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose mokomi sveikatos priežiūros specialistai, vidaus tvarkos taisyklėmis, sutinka, kad jis būtų įtraukiamas į mokymo procesą, o pacientas, nesutinkantis dalyvauti mokymo procese arba nesutinkantis, kad informacija apie jį būtų naudojama mokslo ir mokymo tikslais, tai pareiškia raštu.

Iš tyrimo metu pateiktų dokumentų nustatyta, kad Mokymų dalyviams nebuvo rodoma medicininė dokumentacija, atskleidžiami asmeniniai pacientų duomenys, diagnozė ar kita konkreči, su asmeniu susijusi informacija. Nepaisant to, pažymėtina, kad vien paciento gydymo metu, ne paties paciento, o gydymo įstaigos specialisto iniciatyva organizuotas susitikimas ir pokalbis su ne sveikatos priežiūros specialistais (kartu nesiekiant naudoti pacientui), atskleidžiant paciento buvimo sveikatos priežiūros įstaigoje faktą ir nesant aiškaus, raštu išreikšto paciento sutikimo, laikytinas pacientų teisės į konfidencialumą, teisės būti informuotam pažeidimu.

Pažymėtina, kad Centro pateiktuose paaiškinimuose, Akademinės etikos komisijos 2017-06-20 išvadose dėl doc. [redacted] veiksmų, nurodyta, kad buvo gauti ir įvertinti Psichiatrijos klinikos vadovo paaiškinimai. [redacted] teigimu, pacientų, dalyvavusių susitikimuose su Mokymų dalyviais, raštiški sutikimai dėl konfidencialios informacijos atskleidimo, nebuvo gauti, kadangi, jo nuomone, tokių sutikimų nereikėjo, nes pacientų diagnozės, gydymas ar kita asmeninė informacija atskleidžiama nebuvo. Tokie [redacted] teiginiai kelia abejonių, kadangi, kaip nurodyta minėtose išvadose, visi Mokymų dalyviai (Lietuvos banko darbuotojai) pasirašė konfidencialumo pasižadėjimą. Taigi, organizuojant Mokymus vis dėlto buvo išvengtas galimas konfidencialios, su pacientu susijusios informacijos atskleidimas, tačiau pacientų raštiški sutikimai dėl konfidencialios informacijos paskleidimo nebuvo gauti. Vadinas, nagrinėjamu atveju buvo pažeistos pacientų teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą.

20. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, Mokymus Centre organizavęs Psichiatrijos klinikos vadovas bei Centro gydytojai nurodė, kad pacientai buvo informuoti apie tai, kad susitiks su Lietuvos banko darbuotojais, ir jie davė žodinius sutikimus (šios pažymos 8.1.7 ir 8.1.10 punktai). savo paaiškinimuose informavo, kad pacientams buvo paaiškinama, jog pokalbio tikslas yra padėti vadovams geriau suprasti, kokius sunkumus patiria psichikos sutrikimų turintys žmonės, vadovai suprato jų problemas geriau suprasti, kaip galima padėti, galės priimti sprendimus, mažinančius neįgalių žmonių atskirtį, sudarys turintiems psichikos sutrikimų palankias sąlygas darbui (šios pažymos 6.1.7 punktas).

Tačiau, kaip nurodyta šioje pažymoje pirmiau, organizuojant ir vykdant Mokymus buvo siekiama kitų tikslų. Centre buvo organizuota ir vykdoma ne švietėjiška veikla, kuria buvo siekiama mažinti psichinėmis ligomis sergančių asmenų socialinę atskirtį, o komerciniai Mokymai, kurių tikslas buvo stiprinti asmenų, dalyvaujančių Mokymuose gebėjimus valdyti konfliktines situacijas su sudėtingais klientais, darbuotojais.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pacientams buvo suteikta klaidinanti informacija, nenurodant tikrosios susitikimų su Lietuvos banko darbuotojais paskirties, ir tokiu būdu įtakojant pacientų apsisprendimą dėl dalyvavimo susitikimuose su Lietuvos banko darbuotojais.

21. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos 14 straipsnyje įtvirtinta valstybės pareiga užtikrinti neįgalių asmenų teisės į asmens laisvę ir saugumą įgyvendinimą, 16 straipsnyje įtvirtinta valstybės pareiga apsaugoti neįgaliuosius asmenis nuo bet kokių formos išnaudojimo, o 22 straipsniu neįgaliesiems garantuotas privataus gyvenimo neliečiamumas (šios pažymos 13 punktas).

Lietuvos Respublikos teisės aktuose neįgalumas apibrėžiamas, kaip dėl asmens kūno sandaros ir funkcijų sutrikimo bei nepalankių aplinkos veiksnių sąveikos atsiradęs ilgalaikis sveikatos būklės pablogėjimas, dalyvavimo visuomenės gyvenime ir veiklos galimybių sumažėjimas, o neįgalioju laikomas asmuo, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas neįgalumo lygis arba 55 procentų ir mažesnis darbingumo lygis, arba specialiųjų poreikių lygis (šios pažymos 9.3 punktas). Taigi, asmuo negali būti laikomas neįgalioju, remiantis vien faktu, kad jis gydos psichikos ligas gydančioje įstaigoje.

Pažymėtina, kad įvertinus Seimo kontrolieriui pateiktą informaciją, negalima vienareikšmiškai teigti, jog Mokymuose dalyvavo tik tie pacientai, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas neįgalumas. Nepaisant to, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Mokymų organizatorių interneto puslapyje buvo akcentuojama, jog bus organizuojami susitikimai su asmenimis, turinčiais sunkų protinį ir fizinį neįgalumą. Taigi, tikėtina, jog siekiant įgyvendinti šiuos Mokymų tikslus, buvo organizuojami susitikimai ir su negalia turinčiais pacientais.

Įvertinus tyrimo metu surinktą informaciją ir šioje pažymoje padarytas išvadas, susijusias su pacientų teisių įgyvendinimu, konstatuotina, kad tuo atveju, jei į Mokymų veiklas buvo įtraukti ir neįgalūs Centre besigydantys asmenys, buvo pažeistos pirmiau paminėtos Konvencijos nuostatos, kuriomis garantuojama asmenų teisė į saugumą, laisvė nebūti išnaudojamam ir teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą.

22. Kaip jau buvo nurodyta šioje pažymoje pirmiau, Mokymus organizavo Psichiatrijos klinikos vadovas , neturėdamas tam teisinio pagrindo, pasinaudodamas savo, kaip Psichiatrijos klinikos vadovo tarnybine padėtimi, ir taip pažeisdamas Centro veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas. Atsižvelgiant į tai, veikloje išvelgtinas piktnaudžiavimas ir įgaliojimų viršijimas, sudarymas sąlygų, kurių metu buvo pažeistos Centre besigydančių pacientų teisės.

Būtina pažymėti, kad organizuojant Mokymus dalyvavo ir Centro gydytojai – Psichosocialinės reabilitacijos skyriaus vedėjas ir 1-o skyriaus vedėjas (jie yra ir Psichiatrijos klinikos darbuotojai), kurie atrinko savo skyrių pacientus bendravimui su Mokymų dalyviais ir gavo pacientų žodinius sutikimus. Pažymėtina, kad Centro skyrių vadovai, kurių pacientai dalyvavo Mokymuose, Centro sudarytai komisijai nurodė, jog neturėjo informacijos apie Mokymų pobūdį ir tikėjosi, kad dalyvauja švietėjiškoje diskusijoje, todėl sutiko organizuoti susitikimus su savo skyrių pacientais. Apie Mokymų organizavimą Centro administracija nebuvo informuota, nors tai numato Centro vidaus teisės aktai.

Šiame kontekste, atkreiptinas dėmesys į tai, kad gydytojo profesijai keliami aukštesni rūpestingumo ir atidumo reikalavimai, todėl gydytojas atlikdamas bet kokias veiklas, susijusias su pacientais (pvz., įtraukdamas pacientus į mokymo veiklas), turi ypač atidžiai įvertinti, ar tokios veiklos nepakenks pacientų interesams ir jų gerovei. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad Centro gydytojai, dalyvavę organizuojant mokymus (t. y. atrinę susitikimuose su Lietuvos banko darbuotojais dalyvavusius pacientus), nors ir jiems nebuvo pateikta aiški informacija apie Mokymų pobūdį, turėjo ir galėjo išsiaiškinti Mokymų turinį (tam pakako susipažinti su viešai skelbiama Asmenybės augimo grupių internetiniame puslapyje informacija) ir suprasti, kad organizuojama ne švietėjiška veikla, skirta pacientų socialinei integracijai, o komercinio pobūdžio Mokymai, skirti dalyvių interesų tenkinimui.

Atsižvelgiant į tai, minėtų Psichiatrijos klinikos vadovo ir Centro gydytojų veikloje išvelgtinas Lietuvos gydytojo profesinės etikos kodekso normų, nustatančių, kad sveikatos priežiūros paslaugas gydytojas teikia rūpestingai, supranta ir vykdo pacientų saugos reikalavimus (šios pažymos 9.7 punktas), pažeidimas.

23. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad vadovaujantis Centro įstatais, Centro direktorius

yra vienasmenis valdymo organas, organizuojantis ir valdantis įstaigos veiklą (šios pažymos 9.5 punktas). Taigi, Centro direktorius privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, užtikrinančių pacientų teises, taip pat vidaus tvarkos reikalavimų. Įvertinus tai, kas išdėstyta šioje pažymoje, konstatuotina, kad Centro vidaus tvarkos kontrolės sistema nepakankama, kad būtų užtikrintos Centre besigydančių pacientų teisės.

24. Apibendrinus šioje pažymoje padarytas išvadas, konstatuotina, kad:

24.1 Psichiatrijos klinikos vadovas [] Centre organizavo Mokymus ne sveikatos priežiūros specialistams, neturėdamas tam teisinio pagrindo ir pažeisdamas Centro veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas;

24.2 Mokymus organizavusių asmenų veiksmuose įžvelgtinas Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme įtvirtintos paciento teisių į garbės ir orumo nežeminančias sąlygas, pagarbų sveikatos priežiūros specialistų elgesį pažeidimas;

24.3 Mokymų metu nebuvo tinkamai užtikrintas pacientų teisių į privataus gyvenimo neliečiamumą įgyvendinimas;

24.4 Psichiatrijos klinikos ir Mokymų organizatorių tikslai vykdant mokymus Centre buvo skirtingi;

24.5 Mokymus apibūdinančioje informacijoje ir Mokymų vykdymo metu Centre gydomi asmenys *a priori* priskiriami neįgaliesiems turintiems sunkių psichikos sutrikimų, tokiu būdu sudaromos prielaidos formuoti neigiamą, žeminantį požiūrį į Cento pacientus, bet ne mažinama stigmatizacija, socialinė atskirtis;

24.6 pacientams buvo suteikta klaidinanti informacija, nenurodant tikrosios susitikimų su Lietuvos banko darbuotojais paskirties ir tokiu būdu ribojant pacientų galimybes laisvai apsispręsti dėl dalyvavimo susitikimuose su Lietuvos banko darbuotojais;

24.7 tuo atveju, jei Asmenybės augimo grupių organizuotų Mokymų metu į jų veiklas buvo įtraukti ir neįgalūs Centre besigydančios asmenys, buvo pažeistos Konvencijos nuostatos, kuriomis garantuojama asmenų teisė į saugumą, laisvė nebūti išnaudojamam ir teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą;

24.8 [] veikloje įžvelgtinas piktnaudžiavimas, kadangi pasinaudodamas savo, kaip Psichiatrijos klinikos vadovo tarnybine padėtimi, viršydamas suteiktus įgaliojimus, organizavo mokymus, kurių metu buvo pažeistos Centre besigydančių pacientų teisės, gydytojo etika;

24.9 Centro vidaus tvarkos kontrolės sistema nepakankama, kad būtų užtikrintos Centre besigydančių pacientų teisės;

24.10 Centro gydytojų veikloje įžvelgtinas Lietuvos gydytojo profesinės etikos kodekso normų, nustatančių, kad sveikatos priežiūros paslaugas gydytojas teikia rūpestingai, supranta ir vykdo pacientų saugos reikalavimus, pažeidimas.

25. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Savivaldybė, gavusi informaciją apie Asmenybės augimo grupių organizuotus Mokymus ėmėsi veiksmų ir inicijavo tyrimo dėl galimai pažeistų pacientų teisių Centre atlikimą. Mero potvarkiu sudaryta komisija, atlikusi tyrimą, konstatavo, kad Psichiatrijos klinikos vadovas [] ir Centro reabilitacijos skyriaus vedėjas [] ir Centro I skyriaus vedėjas [], organizuodami Mokymus pažeidė Centre hospitalizuotų pacientų, dalyvavusių susitikimuose su Lietuvos banko darbuotojais teises bei pateikė pasiūlymus dėl teisinio reglamentavimo tobulinimo (šios pažymos 3 punktas).

Įgyvendindamas Savivaldybės pavedimą Centro direktorius 2017-06-16 įsakymu Nr. TO-58 „Dėl mokslinių tyrimų atlikimo VŠĮ [] centre“ patvirtino mokslinių tyrimų atlikimo Centre tvarką bei 2017-06-16 įsakymu Nr. TO-59 „Dėl renginių VŠĮ [] centre“, be kita ko, nustatė, kad Centro patalpose ir teritorijoje negali būti organizuojami ir vykdomi mokymai ir renginiai, už kuriuos iš dalyvių imami pinigai ar

kitokie komerciniai ir reklaminiai renginiai, taip pat įtvirtino, kad tuo atveju, jei renginiuose dalyvauja ne sveikatos priežiūros specialistai, savanoriai, turintys savanorystės sutartis, ar sveikatos priežiūros besimokantys specialistai, į tokius renginius jokia forma negali būti įtraukti pacientai šiuo metu besigydantys Centro stacionare ar Dienos stacionare.

Savivaldybės administracijos direktorius, įgyvendindamas Mero potvarkiu sudarytos komisijos pasiūlymus, 2017-10-18 įsakymu Nr. 30-2600 „Dėl mokymo proceso organizavimo Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose“, nurodė Vilniaus miesto savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovams, sudarant sutartis su aukštosiomis mokyklomis, sutartyse nurodyti, kad pacientai gali būti įtraukti tik į sveikatos priežiūros ir su sveikatos priežiūra susijusių specialistų rengimo mokymų procesą.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Savivaldybė ir Centras ėmėsi veiksmų tam, kad ateityje būtų užkirstas kelias pacientų teisių pažeidimams, organizuojant mokymus ne sveikatos priežiūros specialistams.

26. Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, kad Savivaldybės institucijos privalo užtikrinti ne tik sveikatos priežiūros įstaigose esančių, bet ir socialiai pažeidžiamų asmenų, gyvenančių socialinės globos ir rūpybos įstaigose, ir ypač vaikų, teisę nebūti komercinių mokymų objektu. Atsižvelgiant į tai, Savivaldybei rekomenduotina imtis teisinių ir organizacinių priemonių, kad komerciniais pagrindais vykdomi mokymai nebūtų organizuojami Savivaldybei pavaldžiose socialinės globos ir rūpybos įstaigose.

27. Pažymėtina, kad Universitetas, gavęs informaciją apie Centre vykdytus Mokymus, kuriuose dalyvavo Psichiatrijos klinikos vadovas, taip pat ėmėsi veiksmų ir Psichiatrijos klinikos vadovo veiksmai buvo įvertinti Universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisijoje bei tarnybinio tyrimo metu.

Universiteto Medicinos fakulteto Akademinė etikos komisija konstatavo, kad universiteto Akademinės etikos kodeksas nereglamentuoja nagrinėjamu atveju vykdytos veiklos, todėl universiteto Medicinos fakulteto Akademinės etikos komisija neturi pagrindo konstatuoti, kad Psichiatrijos klinikos vedėjas doc. pažeidė universiteto Akademinės etikos kodeksą.

Be to, Universiteto Teisės departamento Teisės taikymo sykius vertindamas Psichiatrijos klinikos vadovo nustatė, kad pažeidė universiteto sutarčių rengimo, sudarymo, registravimo ir saugojimo tvarką ir sudarydamas bendradarbiavimo sutartį su viršijo jam, kaip Psichiatrijos klinikos vadovui, suteiktas teises bei nesilaikė universiteto darbo tvarkos taisyklėse įtvirtintos darbuotojų pareigos laikytis darbo drausmės ir savo pareigas atlikti dorai ir sąžiningai. Atsižvelgiant į tai 2017-09-15 buvo skirta drausminė nuobauda – papeikimas.

Šiuo atveju akcentuotina medicinos etikos normų taikymo svarba ne tik gydymo įstaigų personalui, bet medicinos srities akademinėje bendruomenėje.

28. Pažymėtina, kad Sveikatos apsaugos ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų asmens sveikatos priežiūros srityje, be kita ko, rengia asmens sveikatos priežiūros srities Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų projektus (šios pažymos 9.4 punktas). Atsižvelgiant į tai, bei į tai, kad tyrimo metu įvertinta situacija gali pasikartoti ir kitose sveikatos priežiūros įstaigose, Sveikatos apsaugos ministerijai teiktina rekomendacija.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

29. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia savo iniciatyva pradėti tyrimą dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų sveikatos priežiūros įstaigoje baigti pripažįstant, kad Mokymų metu buvo pažeistos Centre besigydančių pacientų teisės į garbės ir orumo nežeminančias sąlygas bei pagarbų sveikatos priežiūros specialistų elgesį ir privataus gyvenimo neliečiamumą.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

30. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 17 punktu punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja

30.1. **Sveikatos apsaugos ministerijai** – imtis priemonių tobulinti teisinį reglamentavimą, susijusį su pacientų teisių užtikrinimu bei gydytojų etikos normų laikymusi (pvz., aiškiai reglamentuojant, ar pacientai gali būti įtraukti į komerciniais pagrindais organizuojamus mokymus; numatant gydytojų etikos normų laikymąsi, atsakomybę už jų pažeidimą, pacientų teisių į garbės ir orumą nežeminančias sąlygas, privataus gyvenimo neliečiamybę ir kt. užtikrinimą, ir pan.)

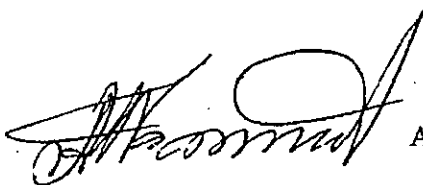
30.2. **universitetui** – imtis priemonių, kad Universiteto Medicinos fakultete dirbantys akademinės bendruomenės nariai savo veikloje laikytųsi ne tik akademinės, bet ir medicinos darbuotojams taikomų etikos normų.

30.3. **Vilniaus miesto savivaldybei** – imtis teisinių ir organizacinių priemonių, kad komerciniais pagrindais vykdomi mokymai nebūtų organizuojami Savivaldybei pavaldžiose socialinės globos ir rūpybos įstaigose.

30.4. **VšĮ „Sveikatos centras“ sveikatos centrui** – tobulinti Centro vidaus tvarkos kontrolės sistemą, siekiant užtikrinti Centre besigydančių pacientų teises.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y. **ne vėliau kaip 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui pateikiant informaciją bei ją patvirtinančius dokumentus, kokių konkrečių priemonių buvo imtasi dėl kiekvienos rekomendacijos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas